

Grænsedragning

– med afsæt i Genforeningen

Forsoning
eller politisk
nødvendighed?

Et forløb
med
bevægelse

Forord

Ud over skåltalerne og de mange positive ord i anledning af 100 året for den sønderjyske genforening i 2020 udstillede jubilæet også, at termen genforening er et dansk fænomen, som på den måde mere eller mindre bevidst er et forsøg på fra dansk side at sætte sig på fortællingen om, hvad det var, der skete tilbage i årene op til 1920. Altså et godt eksempel på fænomenet historiebrug. I tysk historieskrivning bruger man således ikke vendingen 'genforening' om episoden.

At sprogbrogen i Danmark blev, som den gjorde, giver et langt stykke hen ad vejen god mening, fordi episoden i en dansk sammenhæng er afslutningen på den parentes i historien, hvor Sønderjylland gennem små 80 år havde været under tysk herredømme efter en meget længere periode, hvor det danske rige havde strakt sig meget længere ned i Tyskland.

På det statslige niveau var genforeningen et politisk kompromis med betydeligt pres på Tyskland fra de allierede landes side under Versaillestraktatens indgåelse. Her ligger forsoningsaspektet primært i den politiske aftale og ikke så meget i de personlige følelser, selvom de selvfølgelig let kan spille en rolle i det politiske spil. Men formelt set gør de det ikke.

Anderledes er det for de mennesker, der skal leve deres liv under forskellige vilkår alt afhængig af de politiske forandringer, som her handler om flytning af landegrænser og dermed overgåelse fra en politisk forvaltning til en anden med de praktiske problemer det medfører. Kan der på sådanne vilkår opstå forsoning mellem naboer med forskellig nationalitet, hvis magtforholdet svinger, så man overgår fra at tilhøre flertallet til at tilhøre mindretallet og omvendt – herunder fx at det officielle sprog skifter nærmest fra den ene dag til den anden, eller må man blot affinde og indordne sig under de politiske nødvendigheder? Det er det, der er projektets faglige fokus.

Forløbet er didaktisk kendetegnet ved at kroppen inddrages i forløbet. Mest ved at eleverne skal op og stå og formidle indhold og holdninger til hinanden. Dette gøres ift tidslinjer og landezoner, som afmærkes på gulvet eller jorden. Derudover skal eleverne afprøve nogle øvelser, der giver dem et indtryk af, hvordan det er pludselig at være i en anden kultur eller ikke at måtte kommunikere med dem, man plejer at mødes med.

God fornøjelse med forløbet.

Indhold

Formål og kobling til fagformål	6
Formål	6
Forløbets relation til fagenes fagformål.....	6
Tegn på læring	7
Forslag til undervisningsforløb	7
Indledning	8
Fase A (fx Lektion 1-2)	8
Fase B (fx Lektion 3-4)	11
Fase B (fortsat): (fx Lektion 5-6).....	13
Fase C: (fx Lektion 7-8).....	14
Fase C: (fx Lektion 9-10) KR-orienteret.....	15
Elevark 1 Forhistorie	19
Elevark 2: Tidslinje	20
Danmark i 1830-1848.....	20
Første slesvigske krig.....	22
Anden slesvigske Krig	24
1. verdenskrig	26
Efter 1. verdenskrig og kampen om den danske grænse.....	27
Elevark 3: De tre grupperinger og den danske regering	28
Vælgerforeningen af Nordslesvig	28
Dannevirkebevægelsen:	30
Flensborgbevægelsen	31
Den danske regering.....	32

Elevark 4: Afstemning	34
Elevark 5: Forsoning i Kristendommen	36
Kopiark	40
Kopiark 1: En historisk udvikling	41
Kopiark 2: Grupperingens argumenter	42
Kopiark 3: En god valgplakat	43
Kopiark 4: Stemmesedler	44
Kopiark 5: Eftertiden og forsoning	45
Supplerende tekster	46
Baggrundviden til læreren	48
Litteraturhenvisninger	50

Formål og kobling til fagformål

Formål

Formålet med forløbet er at bibringe eleverne en viden om og forståelse af de politiske og menneskelige implikationer ved ændrede grænsedragninger if. med krig. Derudover at lade eleverne reflektere over og forholde sig til forsoningsfænomenet som både en demokratisk men også personlig handlestrategi i forbindelse med sådanne begivenheder. Dette med henblik på etablering af et grundlag for fredelig sameksistens.

Forløbets relation til fagenes fagformål:

Historie

Forløbet har til hensigt at bibringe eleverne viden om forudsætninger for og konsekvenserne af de begivenheder, vi benævner 'Genforeningen' samt en forståelse for, hvad dette har haft af betydning for dansk kultur og selvforståelse.

Gennem elevernes indlevelse i historiske roller tænkes etableret en mere æstetisk relation til fortidens virkelighed og tankesæt.

Religion

Forløbet skal bidrage til, at eleverne tilegner sig viden om forsoningsbegrebet som en del af den religiøse dimensions indhold og betydning ud fra grundlæggende tilværelsesspørgsmål og etiske principper. Denne faglige kompetencer skal bruges i forbindelse med personlig stillingtagen, medansvar og handling i et demokratisk samfund

Læringsmål i relation til fagenes kompetencemål:

Historie

Kronologi og sammenhæng: Eleverne kan redegøre for udviklingen i forholdet mellem

Tyskland og Danmark i forlængelse af Den franske revolution og frem til Genforeningen i 1920.

Kildearbejde

Eleverne kan forholde sig kritisk til de politiske magtforhold og vilkår for løsninger på ændrede grænsedragninger i forlængelse af 1. Verdenskrig

Historiebrug

Eleverne kan give begrunde bud på brugen af termen 'Genforening' og forholde sig kritisk til den som et aspekt ved måder at bruge historie på.

Religion

Livsfilosofi og etik: Eleverne skal kunne udtrykke sig om forsoningsfænomenet som et aspekt ved den religiøse dimension i tilværelsen og forholde sig kritisk til den etik, der ligger til grund for forsoningsbegrebet.

Bibelske fortællinger

Eleverne skal kunne sætte de bibelske tekster om det dobbelte kærlighedsbud; fjendekærlighed; at vende den anden kind til og korsordene i Lukasevangeliets om tilgivelse i relation til forsoningsfænomenet (jf.: Luk. 23, 34)

Kristendom

Eleverne skal kunne redegøre for kristendommens treklange af liv, død og ny begyndelse i relation til forestillinger om skabelse, synd og frelse som et forsoningsprojekt i religiøs forstand og som noget, der kan overføres også til sekulære begivenheder.

Tegn på læring

Her er det muligt for læreren at notere sine tegn på læring. Hvad håber læreren at se hos eleverne i de enkelte aktiviteter og refleksioner, som er et udtryk for at eleverne har opnået en erkendelse af indholdet og dets hensigter.

Forslag til tegn på elevernes læring og erkendelse:

- Engagerer og indlever sig i øvelserne og de anvendte bevægelsesaktiviteter
- Kan udtrykke involverede følelser kropsligt og sanseligt
- Kan afkode kropslige udtryks betydning
- Kan redegøre for den historiske udvikling i Sønderjylland
- Kan redegøre for de forskellige holdninger ift grænsedragningen omkring 1920

- Kan gøre rede for forskellige dilemmaer i forhold til tilgivelse og forsoning
- Udviser empati og opmærksomhed
- Kan gøre rede for forsoningsbegrebets indhold og forklare de mulige processer og præmisser

Forslag til undervisningsforløb

Dette skema giver et overblik over forløbets faser og handlinger.

Temaet udtrykker den didaktisk fase, der udgør hele læringsprocessen. Hver fase varer 2-4 lektioner afhængig klassen og den tid læreren vælger at bruge på de forskellige handlinger.

Fase	Tema	Handlinger
A	Åbning af forløbet Indledning og introduktion til forløbet	Læse om historiske begivenheder Præsentere disse og udvikle tidslinje
B	Analyse og fordybelse	Læse om grupperinger i Sønderjylland Fremlægge grupperingers argumenter Fremlægge argumenter ift. landkort Afstemning
C	Refleksion og fortolkning	Refleksioner og samtale om afstemningsresultatet Læse bibelske tekster Bevægelse til musikalsk komposition
D	Afslutning og evaluering	Svare på refleksionsspørgsmål

Indledning

I Danmark anses Genforeningen i 1920 for en af de helt store begivenheder i dansk historie. Det var her "det tabte Sønderjylland" efter krigen i 1864 kom tilbage til Danmark. At det tilmed skete på baggrund af demokratiske folkeafstemninger, hvor befolkningen blev spurgt om, hvilket land de ville tilhøre, har yderligere været med til at cementere Genforeningens plads i vores historiske bevidsthed. Det var dog langt fra alle, der anså grænsedragningen i 1920 for en genforening. Fra tysk side mente man snarere, at der var tale om en deling af det gamle

hertugdømme Slesvig, og internt i de danske rækker var der mange, der ønskede, at grænsen skulle have været trukket længere mod syd – og at i hvert fald Flensborg også skulle have været en del af Danmark.

Link til mere viden:

<https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/genforening-eller-slesvig-delt-graensedragning-og-afstemningskamp-i-mellemslesvig-i-1920>

FASE A (fx Lektion 1-2):

Opvarmning

Når kroppen skal i spil i undervisningen er det altid en god ide med en kort "opvarmingsleg", hvor eleverne mødes og kroppen kommer lidt i gang.

Stående kamp (parvis):

Her kan evt. tages udgangspunkt i reglerne fra "tigertræning".

- Bed eleverne gå sammen med en på cirka sammen størrelse. Stil så eleverne på to rækker med ansigterne vendt mod hinanden.
- De elever, der står overfor hinanden, skal tage fat i hinandens venstre hånd og placere ydersiden af venstre fod mod hinanden. Den bagerste fod skal placeres, så begge elever har fødderne stående på en lang linje.

Øvelsen kan også laves med højre hånd og højre fod mod hinanden.

- Målet er at få makkeren til at flytte en fod/miste balancen. Når man har vundet, må man gerne komme med et sejrsråb og en sejrsgestik.
- Efter et par forsøg, så får eleverne besked på at lukke øjnene og udføre øvelsen igen.

Efter hver kamp skal eleverne sige tak for kampen, som god kampskik foreskriver.

Regler for "tigertræning"

1. Spørg før du kæmper (vil du kæmpe med mig?)
2. Undgå hovedet, maven og skridtet.
3. Stop betyder STOP!
4. Hils før og efter kampen (god kamp, tak for kampen)

Kilde: Slåslege,
Kroppen i Skolen,
Dansk Skoleidræt, 2012.
Tegninger v. Maria Lyng Poulsen.

Introduktion til emnet og begrebet grænsedragning

- *Subjektivisering:* Eleverne spørges til hvad de kender til grænsedragning og årsager til grænsedragning. Kender de til grænsedragning/at trække grænser derhjemmefra, dele værelser osv. Hvad ligger til grund for grænsedragning?
- *Overgang:* Læreren annoncerer, at man nu skal til at arbejde med en af de mange grænsedragninger, der er foretaget i verden. Denne er dansk.
- *Videnstilegnelse:* Eleverne gives baggrunden for denne grænsedragning: Et overordnet historisk oprids – læsning ved læreren eller enkeltvis (se elevark 1).

Oprettelse af en tidslinje:

Bevægelse

Oprettelse af en fysisk tidslinje fra perioden fra 1840'erne til 1920 FØR afstemningen. (De må ikke få resultatet af afstemningen.)

- Opdeling i hold (2 eller 3 i klassen), hvor elever i par skal læse om en begivenhed (se elevark 2) og forfatte en kort opsummering – fx 10 linjer i kopiark 1 eller elektronisk i en mappe på klassens drev.

- Herefter skal hver gruppe danne en tidslinje ved at stå på en linje i den rigtige rækkefølge. Fortløbende skal parrene fortælle, hvad der er foregået i den periode/begivenhed, som de har læst om og skrevet lidt ned om. Det ene hold kan være i klassen og det andet kan stå ude på gangen eller begge hold kan fremlægge på skift.
- Denne øvelse kan suppleres med, at hver gruppe skal lave og fremvise et tableau vivant/stillbillede (se boks), der viser en hændelse fra begivenheden.

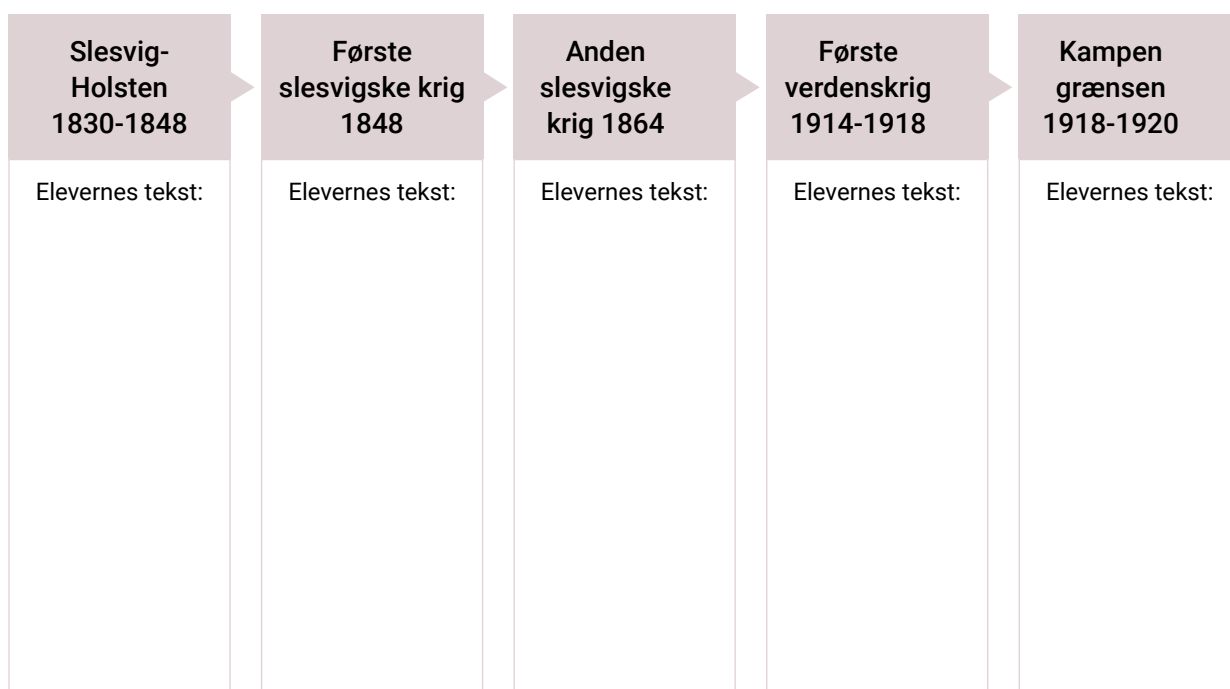
Afslutning

Kopiarkene hænges senere op i forlængelse af hinanden på væggen og fastholder det historiske forløb for eleverne.

Bevægelse

Positionering: En af følgende 2 aktiviteter kan afprøves:

- *Adskillelsesøvelse (kan opstartes i slutningen af timen):* Eleverne går sammen i mindre grupper med gode kammerater, som de plejer at snakke med i frikvarterne. Nu må de i det kommende frikvarter (eller resten af dagen) IKKE tale med nogen af dem, som de plejer at tale med.

- *Kulturændring (kan afprøves i næste lektion eller i andre fag med samme underviser):*
I denne øvelse, skal man tage en anden kultur på sig, (svarende til at det danske mindretal efter 1864 skulle omsætte sig til en tysk kultur). Altså være tvunget til at være i en anden kultur og gøre noget anderledes end det man plejer at gøre.
- Læreren skal bestemme og skrive fx 5 regler op på tavlen, som skal efterleves. Fx skal man måske stå op og tale, når man har ordet i klassen, tiltale læreren med De og med titel og efternavn (Fru overlærer Svendsen), man skal hilse på hinanden på en bestemt måde, man skal sidde ret på stolen, se læreren i øjnene, når man taler og man skal måske lære noget udenad (fx årstallene på begivenhederne i tidslinjen).

Tableau vivant

HVAD: Tableau er fransk og betyder billede; tableau vivant betyder levende billede. En del børn kender måske til julekrybbeopstillinger med vat og små figurer der skildrer det lille Jesusbarn i krybben omgivet af dyrene, Maria og Josef og de tre vise mænd, som står over for underet julenat. På samme måde som krybbeopstillinger fungerer tableau vivant'er. Et tableau vivant kan nemlig defineres som et fortættet billede af et væsentligt øjeblik, hvor al bevægelse er standset for at bevare og videregive intensiteten i øjeblikket til beskueren. Den tyske digter Goethe har sågar sammenlignet tableautet med "en fastfrosset bølge" og peger dermed på tableautets særligt ladede og spændstige betydning. Et tableau skal gerne fastholde et øjeblik, der rummer både et før og et efter, og det skal gerne vække og pirre forestillingskraften. Når man skal lave et tableau, indgår positioner, kropsholdning, ansigtsudtryk og blikvinkler som vigtige elementer til at udtrykke det fortættede billede. Som alternativ til udtrykket tableau vivant kan anvendes udtrykket stillbilleder. Arbejdes der særskilt med de enkelte personer i tableautet, kan man også anvende udtrykket at danne skulpturer.

HVORFOR: Eleverne fokuseres gennem arbejdet med tableau vivant på at vise, hvad der er det mest signende for de udvalgte scener, eller hvad der er på færde i øjeblikket.

OBS: Hvis nogle elever har det ubekvemt med at blive flyttet på, kan man arbejde med en marionet-tilgang, hvor berøringen næsten undgås eller er overtaget af en løs berøring. Man "flytter" så på hinandens arme, ben og ansigter ved at trække i usynlige tråde, hvilket kræver stor opmærksomhed ml. "dukkefører" og "dukke".

DIFFERENTIERING: Læreren kan vurdere om eleverne selv kan vælge de scener, som de vil fremvise, eller om læreren skal fordele nogle scener. Det er også muligt at differentiere ved at tildele scener til nogle grupper og ikke til andre. Evt. kan man tilbyde hurtige grupper, at de må udbygge udtrykket i billedet, så det bliver et bevægelsesbillede, der viser hvad der kommer til at ske.

FASE B (fx lektion 3-4):

Opvarmning

Sten-saks-papir:

- Opdel klassen i 6 eller 8 grupper. Hver gruppe aftaler 3 x sten eller saks eller papir.
- Klasseværelset deles op i to dele (Fx Tyskland og Danmark) og grupperne fordeles med 3 på hver side.
- Gruppe mod gruppe udføres nu en sten-saks-papir kamp og når en gruppe vinder kommer 1-2 elever over på vinderholdet fra taberholdet (løber man tør for aftalte sten/saks/papir-rækkefølge, laves der bare en ny i gruppen).
- Når den ene gruppe har opslugt alle modstanderne venter man til alle er færdige og ser, hvor der er flest elever. På den danske eller tyske side.
- Man kan evt. slutte af med en balancekamp, hvor alle skal stå på et ben med lukkede øjne. Det land, der har flest elever stående i balance efter 30 s, har vundet.

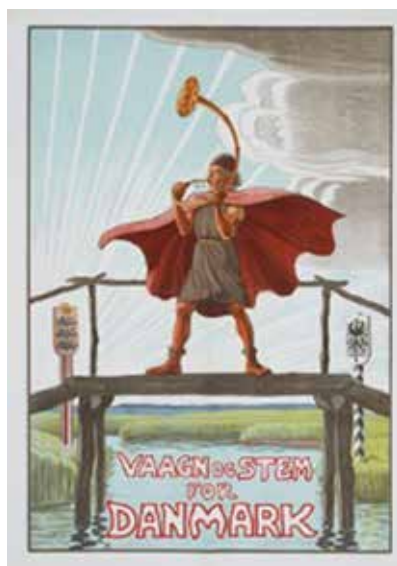
Opsamling fra sidste gang

- Dette gøres ved dels kort at gennemgå tidslinjen, som hænger på væggen og ikke mindst ved at spørge til, hvordan det gik med adskillelsesøvelsen (hvis man har kørt den øvelse).
- Derefter inddeling i 4 grupper, som bliver til grupperingerne: Nordslesvigske vælgerforening, Dannevirkebevægelsen, Flensborgbevægelsen og den danske regering
- Organisering: Der dannes 2 hold af ca. 12 elever. Inden for hvert hold fordeles 2-3 elever til hver gruppering). Det giver ca. 24 elever i alt. Læreren fungerer som Den internationale kommission.

Videnstilegnelse

- Grupperne læser medfølgende elevark (De hurtige elever må gerne søge yderligere viden – se links). De skal i teksten finde argumenter for grupperingens standpunkt. 1-3 argumenter, som de noterer i kopiark 2.

Billeder, der kan anvendes til inspiration til udarbejdelse af plakater

Kilde: <https://kilderne.dk/laeringstilbud/kildepakkerne/genforeningen-1920/>

Find flere billeder her:

<https://kilderne.dk/laeringstilbud/kildepakkerne/genforeningen-1920/>

<https://historiekanon.dk/hoejdepunkter/genforeningen/>

Bevægelse/æstetik

- Derefter skal de med inspiration fra teksten og gamle valgplakater selv udarbejde artefakter (valgplakater eller flyveblade) eller for regeringens vedkommende en oplysningsplakat. Læreren må gerne snakke med eleverne om, hvordan valgplakaterne er lavet ift. at få budskabet ud.
- Eleverne skal bestemme sig for en tekst, samt det billede, der skal understøtte teksten. (Kræver A3 ark, farver m.m.). Kopiark 3 kan udfyldes om, hvad eleverne tænker, der skaber en god agitationsplakat (Tekst, symboler og farver, der taler til beskueren).

Brugbare kilder til beskrivelse af de forskellige vælgerforeninger

Eksempler på vælgerplakater m.m.

- > <https://kilderne.dk/laeringstilbud/kildepakkerne/genforeningen-1920/>
- > <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/dannevirke-bevaegelsen-og-flensborg-retningen-1918-20>

Eksempler på vælgerplakater og flyveblade m.m.

- > <https://kilderne.dk/laeringstilbud/kildepakkerne/genforeningen-1920/>
- > <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/danske-flyveblade-under-afstemningskampen-i-nord-og-mellemslesvig-1920>
- > <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/tyske-flyveblade-under-afstemningskampen-i-nord-og-mellemslesvig-1920>

FASE B (fortsat) (fx lektion 5-6):

Opvarmning

Fællessang:

- En fællessang, hvor eleverne står op. Det er opvarmning til deres stående agitation senere i undervisningen. Eleverne må gerne komme med forslag til sange.
- Det kan evt. være sange, der handler om Danmark eller fællesskaber. Man kan også vælge sangen: 'Det haver så nyeligen regnet', som er fra 1890 og handler om det danske mindretal i Slesvig-Holsten. Den er senere omskrevet af Sigurd Barrett i en forsoningsversion.
- https://sigurdbarrett.dk/wp-content/uploads/2020/02/Det_har_vaeret_et_vildt_og_voldsomt_regnvejr.pdf

Opsamling og planlægning

- Holdenes søstergrupperinger grupperinger mødes (Dvs. Dannevirkegruppe 1 mødes med Dannevirkegruppe 2 osv.) De fremlægger hinandens argumenter for hinanden og bliver enige om, hvad de vil sige til den senere fremlæggelse. Derudover giver de feedback på deres plakater ud fra kriterierne angivet i kopiarket fra lektion 4.
- Der dannes et stort kort med de 3 zoner (I skolegården, i et stort lokale, i klassen), som inddeles vha. kridt, eller snor, sjippetove el.lign. De største byer angives på kortet. Der tegnes med kridt, hvis man er udenfor og ellers lægges papirer ud – især Flensborg skal være tydelig.

Bevægelse

- Krop/æstetik og positionering: Hver af grupperne fremlægger deres argumenter og synspunkter. De skal tydeliggøre deres standpunkt ved at stå og gå i de zoner, som deres argumentation handler om. De må gerne være teatraliske i deres fremlæggelser. Samtidig fremviser de og sætter deres valgplakat op. Plakaternes slagord må meget gerne fremsiges i kor.
- Krop/æstetik: Afstemning: Der skal nu afholdes en afstemning og hver elev skal på en stemmeseddel afgive sin helt personlige stemme. Afstemningen handler ikke om, man vil høre til DK eller Tyskland, men på baggrund af de foregående fremlæggelser og valgplakater stemmes der om, hvorvidt afstemningen i 1920 skulle følge:
  1. Aabenraa-resolutionen (Nordslesvigs vælgerforening) og regeringen: Dvs. en samlet afstemning om zone 1 og en kommunevis afstemning i zone 2.
  2. Flensborg-bevægelsens anbefaling: Dvs. Flensborg skulle indgå i zone 1 og dermed følge resultatet for hele området.
  3. Dannevirke-bevægelsens anbefaling: Dvs. at spørgsmålet om en kommende grænsedragning alene blev overladt til de sejrende vestmagter uden indblanding fra dansk eller sønderjysk side
- Der skal være stemmesedler, som eleverne selv kan udarbejde (ellers se kopiark 4).
- Der samles op i plenum, hvor eleverne spørges, hvorfor de har stemt, som de gjorde. Resultatet hænges op på tavlen ved begivenheden på tidslinjen.

FASE C: (fx lektion 7-8)

Opvarmning

Tillidsøvelse:

- Eleverne går sammen 3 og 3. Den ene lukker øjnene og stiller sig med armene ud til siden, mens de to andre står bagved og er klar til at gribe. Den første lader sig falde bagover og gribes af de to andre. Alle i hver gruppe prøver et par gange.

Videnstilegnelse og refleksion

- Resultatet af virkelighedens afstemning vises med ppt på stor skærm. Læses af alle (Elevark 4) eller læses op af kommissionen (læreren)
- Man kan evt. se denne video om Genforeningen (6:42 min): <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/genforeningen-1920-den-danske-splittelse>.
- Resultatet diskuteres med klassen – fx ift. størrelsen på mindretallene i de to lande og hvor grænsen skulle være gået, hvis zone 1 også havde været en kommunevis afstemning (fx Sønderborg havde tysk flertal)
- Der kan tales med eleverne, om de har erfaringer med at stemme om at afgøre uenigheder og hvordan de har det med det (fordele/ulemper).
- Læreren fanger relevante fagord, såsom demokrati, konfliktløsning, forsoning (blive gode venner), overmagt m.m. og skriver dem op på tavlen.
- Læse/lytte:
Der læses om mindretallene i disse links:
  - > <https://historiekanon.dk/hoejdepunkter/mindretallene/>
  - > <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/det-danske-mindretal-i-sydslesvig-1920>
  - > <https://graenseforeningen.dk/om-graenselandet/graenselandets-mindretal>
  - > Evt. udvalgte minutter fra DR.DK/LYD, der omhandler tyskernes oplevelser i DK. <https://www.dr.dk/lyd/p1/tys-tys-vi-er-tyske>
- Perspektivering: Lærerstyret i plenum eller i grupper vha. et spørgsmålsark (se kopiark 5):
  - > Der tales om, hvad det er for nogle følelser, der er på spil.
  - > Der kan tales om, hvor vidt man har gjort, hvad man kunne for at imødekomme mindretallene. Kunne man gøre mere eller andet?
  - > Der kan tales om, hvordan det ville være set ud, hvis Danmark var blevet tildelt områderne helt til Ejderen, som Dannevirkebevægelsen gerne ville have.
  - > Evt. opsamling i plenum.

FASE C: (fx lektion 9-10) kr-orienteret

Videnstilegnelse

- Læreren introducerer eleverne for forsoningsbegrebet – et af de mest radikale budskaber i verdenshistorien fx i forbindelse med grænsedragninger og sætter dette i sammenhæng med det kristne budskab om fjendekærlighed og tilgivelse til debat.

Formålet er, at eleverne opnår en forståelse af fænomenet forsoning, både som begreb og som en aktiv handling, når der er tale om brudte mellemmenneskelige relationer; også når disse er svære. Ønsket er, at eleverne får en forståelse af forsoningsprocessers faser, at de reflekterer over det gode balancerede liv og kan sætte dette i betydning som medborger (demokratisk dannelse).

Opvarmning

Gå- og parøvelser: Opvarmende øvelser til den senere aktivitet 'Musikalsk komposition'.

- Opvarmende øvelser til den senere øvelse 'musikalsk komposition':
- Gang i rummet/afgrænset område: Gå mellem hinanden i rask tempo (frem, tilbage, sidelæns, diagonalt). Læreren dikterer: 1. hvornår det handler om at fange så manges blikke som muligt blandt dem, man passerer. 2. hvornår det handler om at undvige hinandens blikke.
- Parvis føring af hinanden. Den ene fører den anden med flad hånd på lænden/lige over korsbenet og fører den anden rundt i rummet (frem, tilbage, sidelæns, diagonalt, op og ned); den anden lader sig følge. Pointen er, at parret kommunikerer via kontaktfladen lænd-og-hånd. Det handler om at tage initiativ, give efter, lade sig følge og mærke efter. Den, der bliver ført, kan eventuelt med fordel lukke øjnene med det formål at fremme den taktile sansning.

Videnstilegnelse:

- Eleverne læser tekst fra kristendom (Elevark 5), som handler om adskillelse eller forsoning. Læreren samler op gennem en drøftelse af pointen/budskabet fra teksten (læs baggrundstekst til læreren vedrørende

forsoning; anvend elevark med angivelse af mulige bibelske tekster – udvælg eventuelt én eller to tekster).

Bevægelse:

- Musikalsk komposition
Læreren introducerer eleverne for genren klassisk musik/klassiske musikalske musikstykker, og påpeger, at denne genre ofte komponeres med afsæt i rytmisk og pulsmæssig variation, temposkift, forskellige typer af intensitet fra det eksplosive og intense i form af markeringer og bølgende svingende rytmer til det rolige, afventende og førende. Genren appellerer til følelser og det sanselige, og kan beskrive dette og processer herfor på en god måde – som fx når man oplever tvivl, vrede, forvirring, uretfærdighed for siden at opleve forening, genopbyggelig, tillid, forsoning.
- Læreren forklarer eleverne, hvordan denne musikalske komposition er opbygget (se spændingskurve samt opbygnings-skema, bilag).

- > **Opbygning – struktur og organisering:**
Eleverne lytter til kompositionen liggende på gulvet spredt godt ud.

Derefter, i oprejst position arbejder eleverne med at sætte enkle og umiddelbare bevægelser til kompositionen.

Bevægelsernes karakterer er: Markeret, svingende, førende, og anvender de tre karaktertræk på kompositionens spændingskurve (1-4).

1. Først markeret kombineret med svingende bevægelser med stor intensitet,
2. Dernæst svingende, roterende,
3. Derpå førende,
4. For sidst at arbejde førende og blidt svingende.

- > **Markerede bevægelser:** Spark, gang, løb, hop, tydelige markeringer på musikkens puls.

- > **Svingende bevægelser:** delvis markerede, cirkulende og bølgede bevægelser, drejninger, rotationer, led-rotationer (hoft-, skulder-, knæled samt rygsøjle).
- > **Førerende bevægelser:** uafbrudte bevægelser, ingen stop, ingen markeringer eller sving, slowmotion og tai-chi-lignende.

Se elevark 6, som hænges op, så alle kan se den eller vises på projektor.

Læreren forklarer forud, at Læreren vil gå rundt og sige "frys" til eleverne på skift. Eleverne skal holde positionen i 10-15 s. Dette med henblik på, at de får lejlighed til at iagttage bevægelsesudtrykkene hos deres kammerater og observere sammenhængen med de andres bevægelser og musikken/kompositionen.

> **Afsluttende drøfter læreren med den samlede elevgruppe:**

1. Hvad tilgivelse og forsoning egentlig er for nogle størrelser, hvordan disse kan forstås,
2. Hvad skal der til for at kunne forson sig og at tilgive,
3. Om der mon kan være forskel på tilgivelse og forsoning,
4. Om eleverne i deres hverdag af og til oplever dette?

Afslutning - refleksion:

- Hvad har du fået øje på i forbindelse med arbejdet med grænsedragning og forsoning
- Hvad finder du, der er vigtigst, når vi som mennesker skal håndtere konflikter og uenigheder.
- Hvad vil du tænke videre over.

Elevark

Elevark 1: Forhistorie

(Gennemgås af læreren)

Fra: <https://xn--grnsesti-k0a.dk/historier-fra-stien/graensedragningen-1864/graensedragningen-1864>

Grænseproblematikken mellem Danmark og Tyskland har rødder i middelalderen. I gammel tid gik Danmark til Ejderen, og en del af jorden var ejet af adelsslægter.

Den 5. marts 1460 blev det såkaldte Ribebrev mellem den danske konge, Christian 1., og de holstenske riddere udfærdiget. Ridderne hørte oprindeligt under greven af Holsten, men i 1459 uddøde denne linje, og som en anerkendelse af den danske konge valgte ridderne at sværge troskab til ham.

I Ribebrevet, som findes i to eksemplarer på Rigsarkivet og Gottorp Slot, stod, at hertugdømmerne Holsten og Slesvig for evigt skulle høre sammen – "ewich tosamende ungedelt". Dermed blev Slesvig og Holsten en helhed med dansk tilhørsforhold.

Fra: <https://historiekanon.dk/hoejdepunkter/de-nationale-bevaegelsers-fremvaekst/>

Senere, i slutningen af 1700-tallet opstod Den franske revolution, som var folket, der gjorde oprør mod adelen. Folket krævede, at magten skulle udgå fra folket. Den idé bredte sig til flere lande, men der kom hurtigt flere bud på, hvem folket egentlig er. Er folket de, der bor i en stat? Eller er et folk nogle, der i forvejen er bundet sammen af sprog og kultur? For de fleste danskere i Danmark gjorde og gør det ikke den store forskel, men det gør det mange andre steder i verden. Og det gjorde det i hertugdømmet Slesvig i 1800-tallet.

Kilde: <https://kum.dk/kulturomraader/kultursamarbejde-og-aftaler/sydslesvigudvalget/historie>

Elevark 2: Tidslinje

Danmark i 1830-1848

I 1830 bestod Danmark af **Den Danske Helstat**, som bestod af Kongeriget Danmark og af områderne Slesvig, Holsten og Lauenborg

1830: Slesvig-Holsten får deres egne parlamenter

I 1830 stillede embedsmanden Uwe Jens Lornsen krav om en fri demokratisk forfatning, som skulle være fælles for Slesvig og Holsten. Fire år senere blev der indført parlamenter, såkaldte stænderforsamlinger, men for Slesvig og Holsten hver for sig. Disse stænderforsamlinger var et udtryk for et vist selvstyre, dog kun med mulighed for at rådgive kongen. Sproget der blev talt, var mest dansk i Slesvig, mens det var tysk i Holsten. Tysk blev dog anvendt i skoler og på i den offentlige forvaltning.

Slesvig og Holsten havde fra gammel tid et stort ønske om at høre sammen og der opstod også blandt mange i Slesvig og Holsten et ønske om at tilhøre de tyske stater, som var en samling af stater syd for Danmark og helt ned til Frankrig. Dog var der især i Slesvig også mange, der gerne ville have at Slesvig skulle skilles fra Holsten og indlemmes helt i Danmark. I løbet af 1840'erne steg spændingen mellem de, der ville være tyske og de der ville være danske.

Der kunne være trukket en delingslinje tværs gennem Slesvig, der delte den Slesvigs dansk-sindede og Slesvigs tysksindede befolkning på hver sin side. Men de kæmpende parter forkastede den og fastholdt i stedet hver sin udlægning af den historiske "ret" til hele Slesvig.

Kilde: <https://1864.dk/krigen-1864/kapitel-1-optakten/>

Kilde: https://da.wikipedia.org/wiki/Slaget_ved_Slesvig#/media/Fil:Episode_fra_Slaget_ved_Slesvig_23_april_1848.jpg

Første slesvigske krig

Fra: <https://historiekanon.dk/hoejdepunkter/foerste-slesvigske-krig/>

I foråret 1848 udbrød der oprør og revolution mange steder i Europa. Oprørerne kæmpede generelt for demokrati, men mange steder også for at få nye stater. Tjekker og ungare krævede uafhængighed af Østrig. I Tyskland var der omvendt en stærk bevægelse for at skabe et samlet demokratisk Tyskland.

Strømningen nåede den danske konges lande i marts 1848. I København kom de national-liberale i regering. Den danske regering ville have "Danmark til Ejderen" – dvs. Slesvig indlemmet i Danmark, men uden Holsten. Samtidig dannede de tysksindede i Slesvig-Holsten deres egen nye regering, som ønskede et Slesvig-Holsten uafhængigt af Danmark, og med i det tyske fællesskab. Og i løbet af få uger var der krig om det.

I 1848-51 udkæmpedes Første Slesvigske Krig mellem Danmark og Slesvig-Holsten. Krigen handlede om Slesvig, som begge parter ønskede.

Allerede i efteråret 1848 blev der indgået en våbenhvile og indledt forhandlinger. Flere stormagter foreslog en deling af Slesvig. Det var en løsning, som flere danske ministre allerede havde drøftet over sommeren. Men Frederik 7., der havde den egentlige magt over krig og fred, var imod. "Det skal ej ske!" skulle han have udtalt.

Kampen fortsatte og Slesvig-holstenerne endte med at måtte kapitulere i 1851. Deres regering og grundlov blev ophævet, og den danske konge overtog styret igen.

Men de danske politikere fik det heller ikke, som de ville. I stedet var det den gamle "helstat" af både Danmark, Slesvig og Holsten, der blev genoprettet. Det dikterede stormagterne – Rusland, Frankrig og England – lidt på samme

måde, som forskellige magter i moderne tid har søgt at stoppe borgerkrige og uafhængighedskrige.

Men hvordan får man en stat til at fungere, hvor man havde været i krig med hinanden?

Det blev ikke lettere af, at Danmark beholdt sit demokrati, mens Slesvig og Holsten havde mistet deres. Det fandt man ikke noget svar på ved fredsslutningen 1852 – og heller ikke derefter.

Anden slesvigske Krig

Fra: <https://historiekanon.dk/hoejdepunkter/anden-slesvigske-krig/>

Krig avler ofte mere krig, hvis ikke konflikterne bag bliver løst, eller stærke magter effektivt sætter tingene på plads. Ingen af delene skete efter Første Slesvigske Krig. Stormagterne dikterede, at helstaten bestående af Danmark, Slesvig og Holsten skulle leve videre. Det betød, at parter, der havde været i krig med hinanden, skulle samarbejde, men man fandt ikke ud af hvordan.

Intet samarbejde

På slesvig-holstensk side mente mange, at der ikke blev taget hensyn til deres ønsker og interesser i årene efter krigen. Omvendt oplevede de danske politikere, at de slesvig-holstenske politikere ikke ville samarbejde. Der er noget om begge dele.

I 1863 blev den danske regering så træt af det hele, at den brød fredsforholdene fra 1852 og lavede en grundlov for Danmark og Slesvig, men uden Holsten. De tyske stater anført af stormagten Preussen truede med krig. Da Danmark ikke bøjede sig, kom krigen fra 1. februar 1864. Danmark stod over for stormagterne Preussen og Østrig.

Dansk nederlag på slagmarken

Fra krigens start søgte Danmark at forsvare Slesvigs sydgrænse ved Dannevirke, men efter få dage var det tydeligt, at det var umuligt og hæren trak sig tilbage til 10 store skanser ved Dybbøl. Preusserne fulgte efter begyndte med deres bedre, langtrækkende kanoner at bombe skanserne. Over 16 dage regnede det ned med over 7000 granater. D. 18. april stormede preusserne stillingen, og den danske hær trak sig tilbage til øen Als. Og det danske nederlag blev totalt, da preusserne 29. juni gik over Alssund, erobrede Als og tilføjede danskerne nye store tab.

Ca. 1700 danske soldater blev dræbt eller såret og ca. 3000 taget til fange.

Hør også om de Slesvigske krig her: <https://politikenhistorie.dk/podcast/genforeningen/art7635488/Nationalismen-samledebefolkningerne-men-splittede-riget> (35 min)

og om tiden mellem 1864 og Genforeningen: <https://politikenhistorie.dk/podcast/genforeningen/art7635516/Den-danske-befolkning-syd-for-Konge%C3%A5en-blev-undertrykt-i-det-tyske-kejserrige> (36 min)

Kilde: https://1864.dk/wp-content/uploads/2017/04/02_tyskland_1864.jpg

Kilde: <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/krigen-i-1864>

1. verdenskrig

Fra: <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/1-verdenskrig-og-danmark-1914-1918>

og: <https://historiekanon.dk/hoejdepunkter/foerste-verdenskrig/>

Første verdenskrig er betegnelsen for krigen 1914-1918 mellem en alliance bestående af Frankrig, Storbritannien og Rusland på den ene side, og centralmagterne Tyskland og Østrig-Ungarn på den anden. Begge krigens parter havde en lang række allierede, der gjorde den europæiske krig til en verdenskrig. I 1917 sluttede USA sig til Storbritannien og Rusland, hvilket medvirkede til deres sejr. Danmark var neutral under 1. verdenskrig.

I kamp for et påtvunget fædreland:

I Danmark generelt fylder første verdenskrig i årene 1914-1918 ikke meget i den fælles bevidsthed. Vi var ikke en del af krigen, og kun få danskere deltog aktivt i krigshandlingerne. Anderledes var det i Sønderjylland, der dengang var en del af det tyske kejserrige. Her var krigen nærværende for sønderjyderne, og ingen familier gik uberørte ud af den.

Af de nordslesvigske soldater var ca. to tredjedele dansksindede. De delte vilkår med andre

tyske soldater og havde i det store og hele samme oplevelser. Der var dog én forskel. Det Tyskland, de var tvunget til at kæmpe for, var et påtvunget fædreland, som de ikke følte noget for. Derfor deltog de ikke i den krigsbegejstring, der greb Tyskland i begyndelsen af krigen. Tværtimod håbede de, at Tyskland ville tabe krigen, og at det kunne føre til, at Nordslesvig blev dansk.

Man mener, at 35.000 sønderjyder gjorde tjeneste i den tyske hær, og 6.000 af dem vendte aldrig hjem. Det gav tunge år i mange år efter.

Se evt. <https://graenseforeningen.dk/om-graenselandet/leksikon/1914-foerste-verdenskrigs-udbrud-i-hans-fuglsang-damgaards-erindringer>

Hør evt:

<https://xn--grnsesti-k0a.dk/Files/Filer/Gr%C3%A6nsesti/Historier/Danskere%20i%20tysk%20krig/Gr%C3%A6nsefort%C3%A6llinger%20-%20KORT%20-%20Johannes%20Adolf%20Christensen.mp3>

Se flere beretninger:

<https://xn--grnsesti-k0a.dk/historier-fra-stien/danskere-i-tysk-krig>

Efter 1. verdenskrig og kampen om den danske grænse

Fra: <https://historiekanon.dk/hoejdepunkter/genforeningen/>

De fleste af verdens grænser er fastlagt gennem krig eller kongers og politikeres magtspil. Den amerikanske præsident Woodrow Wilson havde dog den idé, at man kunne spørge folk selv. Som én af sejrherrene efter Første Verdenskrig foreslog han, at der skulle trækkes nye grænser i Europa efter "folkenes selvbestemmelsesret". Da det kom til stykket, ville sejrherrene hellere selv trække de fleste nye grænser, men fem steder i Europa kom der folkeafstemning. Ét af dem var Sønderjylland.

Så da Tyskland tabte 1. Verdenskrig, fik Danmark og sønderjyderne et nyt håb om at få det tabte land tilbage. Efter fredsslutningens bestemmelser i Versaillestraktaten af 28. juni 1919 blev det vedtaget, at folket skulle stemme om tilhørsforholdet.

Der var dog stor intern splittelse i de danske rækker om, hvor stor en del af Slesvig man skulle stræbe efter og ud fra hvilke principper. Den danske regering og flertallet af Vælgerforeningen for Nordslesvig ønskede en grænse, der gik nord om Flensborg og syd om Tønder. Dette blev udfordret af Dannevirke-tilhængerne, der mente at Danmark havde en historisk ret til hele Slesvig ned til Dannevirke ved Slesvig by, og af Flensborg-retningen, der ønskede at Flensborg kom med til Danmark.

Der opstod således **tre foreninger**, som havde hver deres holdning. Dertil havde den danske regering også en holdning til, hvordan områder tabt i 1864 skulle tilbage til Danmark.

De tre grupperinger var Vælgerforeningen af *Nordslesvig*, *Dannevirkebevægelsen* og *Flensborgbevægelsen*. Disse tre grupperinger og den danske stat kommer vi til at høre mere til.

Folkets selvbestemmelsesret:

Princippet om den nationale selvbestemmelsesret går ud på, at en nation skal tilpasses de mennesker, der bor der. Folkets grænse eller nationalitet kan enten bestemmes efter objektive kriterier som fx sprog, traditioner, kultur, historie og religion, eller efter et subjektivt kriterium, altså hvilken nation den enkelte indbygger ønsker at tilhøre. Det sidste betyder, at der skal afholdes en folkeafstemning

Versailles traktaten

Versaillestraktaten, der blev underskrevet den 28. juni 1919, fastlagde de internationale fredsbetinger efter afslutningen af 1. verdenskrig. Traktaten skulle blandt andet udstikke retningslinjer for, hvordan grænserne i Europa skulle placeres efter Tysklands nederlag. Amerikanerne var med på fredskonferencen i Versailles i Frankrig i januar 1918 som en af sejrherrene. Den amerikanske præsident Woodrow Wilson (1856-1920) krævede i sine 14 punkter til en fredsslutning, at princippet om den nationale selvbestemmelsesret blev fulgt.

Elevark 3: De tre grupperinger og den danske regering

Vælgerforeningen af Nordslesvig

Vælgerforeningen i Nordslesvig blev skabt på H.P. Hanssens initiativ. Han var dansk politiker i den tyske rigsdag (folketing).

Foreningen fik betydelig folkelig opbakning, og foreningens årsmøder, især op mod 1914, samlede tusindvis af deltagere.

Partiet virkede på den måde som politisk organisation for det danske mindretal i Slesvig. I slutningen af 1918 opstod der i foreningen uenigheder om, hvor den fremtidige grænse mellem Tyskland og Danmark skulle være.

Ved et møde i november 1918 tilsluttede flertallet sig den såkaldte Aabenraa-bevægelses synspunkter (i den såkaldte Aabenraa-resolution),

som H.P. Hansen var talsmand for. H.P. Hansen mente for det første, at det var vigtigt at følge folkets selvbestemmelsesret, så folket skulle stemme om, hvor grænsen skulle gå. For det andet var det vigtigt, at man foreslog en grænse, så området nord for grænsen (Nordslesvig) havde et stort flertal af danskere, så man med tiden bedre kunne optage det tyske mindretal. For det tredje skulle grænsen gå nord om Flensborg, så byen forblev tysk. Der var et stort flertal af tyskere (65.000) i Flensborg, som ville være svære at indlemme i Danmark. Derudover var der også en risiko for at man mistede det danske flertal ved en afstemning, hvis man foreslog en grænse, der gik syd for Flensborg.

Aabenraa-bevægelsen foreslog derefter at grænsen skulle følge den såkaldte Clausen linje.

Clausenlinjen

Clausen-linjen var betegnelse for en afgrænsning af det nordlige Slesvig, hvor danskheden var dominerende. Den danske historiker H.V. Clausen udgav i 1891 en bog med en delingslinje, der ud fra hans undersøgelser angav, hvor befolkningen var overvejende dansk og overvejende tysk. Clausen havde et grundigt kendskab til ejendomsbesiddernes nationale sindelag og var den person, som kendte mest til danskhedens udbredelse.

<https://graenseforeningen.dk/om-graenselandet/leksikon/clausen-linjen>

Læs mere:

<https://graenseforeningen.dk/om-graenselandet/leksikon/nordslesvigsk-vaelgerforening>

<https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/genforeningen-1920>

Når I skal fremlægge:

- I skal forklare for Kommissionen, hvem I er.
- I skal tydeligt forklare, hvad jeres løsningsforslag går ud på.
- I skal argumentere for, hvorfor det er den bedste løsning.
- I skal overbevise medlemmerne af Kommissionen om, at de skal vælge jeres løsning.
- Del opgaverne ud mellem jer i gruppen, så alle får sagt noget.
- Studér jeres kort, så I kender de områder, der tales om, og ved, hvor grænsen skal gå.

Ekstra læsning:**Aabenraa-resolutionen i sin helhed:**

Vi ønsker det nordslesvigske spørgsmål løst på den måde, at Nordslesvig opfattes som en helhed, hvis befolkning ved at stemme med ja eller nej tilkendegiver, om den vil genforenes med Danmark.

Nordslesvig er den del af hertugdømmet Slesvig, der ligger nord for en line, som går fra sydpynten

af Als ind ad Flensborg Fjord til Kobbermøllebugten, op ad Krusådalen, sønden om Frøslev således, at Padborg bliver grænsestation, og derpå følger skellet mellem Slogs og Kær Herred Skelbækken og tilsidst Sønderåen og Vidåen til dens bøjning mod nord, hvorfra den går lige ud til Vesterhavet og videre ud om nordpynten af Sild.

Stemmeret har alle over 20 år gamle mænd og kvinder, som

- er fødte og har hjemme i Nordslesvig eller*
- har boet i Nordslesvig i mindst 10 år eller*
- er fødte i Nordslesvig, men udviste af de hidtilværende magthavere.*

Stemmeretten udøves skriftligt under former, som sikrer hver enkelts frie viljestyring. De hidtilværende myndigheder må ikke øve indflydelse på afstemningen.

Vi betragter det som en selvfølge, at tilstødende distrikter i Mellemslesvig, som rejser kravet, har ret til ved en særskilt afstemning at tilkendegive, om de ønsker at komme tilbage til Danmark.

Dannevirkebevægelsen:

Stærkt *nationalistisk* bevægelse, som efter at Tyskland havde tabt Første Verdenskrig argumenterede for en historisk begrundet grænsedragning mellem Danmark og Tyskland ved Dannevirke og Slien. Altså der hvor grænsen var før Den første Slesvigske krig. Bevægelsen respekterede altså **ikke** princippet om "folkenes selvbestemmelsesret" og afstemningsresultaterne i 1920.

Dannevirkefolkene argumenterede for, at spørgsmålet om en kommende grænsedragning alene blev overladt til de sejrende vestmagter fra 1. verdenskrig uden indblanding fra dansk eller sønderjysk side. Synspunktet var, at ved at overlade spørgsmålet til den kommende fredskonference ville den fremtidige grænse blive lagt sydligere end, hvis man fra dansk side tog hensyn til tyske synspunkter og risikoen for en senere tysk revanche.

Dannevirkebevægelsen argumenterede ud fra en historisk ret for, at Dannevirke burde være det danske riges sydgrænse. Hovedargumentet var, at dansk folkepræg og sprog frem til begyndelsen af 1800-tallet havde været fremherskende helt ned Dannevirke linjen, men i løbet af 1800-tallet var trængt tilbage af en langsom fortyskning.

Ifølge Dannevirke-tilhængerne betød det, at Danmark fortsat havde den historiske ret til landet, og med det tyske nederlag var tiden kommet til at tage hele det tabte land tilbage,

uanset om der var dansk flertal i de sydlige egne af Slesvig eller ej.

Allerede i januar 1919 brød mere moderate kræfter med Dannevirkebevægelsen og dannede den såkaldte Flensborgbevægelse.

Læs mere:

<https://graenseforeningen.dk/om-graenselandet/leksikon/dannevirkebevaegelsen>

Nationalisme

Dette er et udtryk for en dyrkelse af den nation man bor i og dens traditionelle værdier og kultur.

Når I skal fremlægge:

- I skal forklare for Kommissionen, hvem I er.
- I skal tydeligt forklare, hvad jeres løsningsforslag går ud på.
- I skal argumentere for, hvorfor det er den bedste løsning.
- I skal overbevise medlemmerne af Kommissionen om, at de skal vælge jeres løsning.
- Del opgaverne ud mellem jer i gruppen, så alle får sagt noget.
- Studér jeres kort, så I kender de områder, der tales om, og ved, hvor grænsen skal gå.

Flensborgbevægelsen

<https://graenseforeningen.dk/om-graense-landet/leksikon/flensborgbevaegelsen>

Flensborgbevægelsen placerede sig imellem Aabenraa-bevægelsen og Dannevirke-tilhængerne. Deres hovedfokus var at få Flensborg med til Danmark. I princippet ønskede Flensborg-bevægelsen, at det skulle ske gennem en fri folkeafstemning, men da man anså byen for en dansk by, som var blevet germaniseret under det tysk styre fra 1864-1920, kunne det blive nødvendigt at tage Flensborg med til Danmark på trods af et tysk flertal. Ud fra et økonomisk synspunkt forsøgte man desuden at overbevise omverdenen om, at det ville føre til Flensborgs ruin, hvis byen mistede sin tilknytning til Nordslesvig.

Flensborg-bevægelsen var altså heller ikke ubetinget tilhænger af folkenes selvbestemmelsesret, og den afgørende forskel mellem Flensborg-bevægelsen og Dannevirke-tilhængerne var reelt, at Dannevirke-tilhængerne var indstillet på at tage hele Sydslesvig uanset sindelag, mens Flensborgretningen kun ville have Flensborg med til Danmark og samtidig arbejde for et sindelagsskifte, som med tiden skulle gøre byen dansksindet.

Læs mere:

<https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/dannevirke-bevaegelsen-og-flensborg-retningen-1918-20>

<https://graenseforeningen.dk/om-graenselandet/leksikon/zoneinddeling>

Når I skal fremlægge:

- I skal forklare for Kommissionen, hvem I er.
- I skal tydeligt forklare, hvad jeres løsningsforslag går ud på.
- I skal argumentere for, hvorfor det er den bedste løsning.
- I skal overbevise medlemmerne af Kommissionen om, at de skal vælge jeres løsning.
- Del opgaverne ud mellem jer i gruppen, så alle får sagt noget.
- Studér jeres kort, så I kender de områder, der tales om, og ved, hvor grænsen skal gå.

Den danske regering

For den danske regering var det vigtigt også i fremtiden at opretholde et godt forhold til den store nabo i syd. Derfor mente man også her, at grænsespørgsmålet skulle løses gennem folkenes selvbestemmelsesret, og at det var vigtigt, at Danmark kun indlemmede den del af Slesvig, der var folkelig opbakning til.

Man ønskede ikke at indlemme områder i Danmark, som havde mange tyskere. Det ville blive svært at gøre dem dansksindede og man risikerede også problemer ved grænsen.

Det betød også, at man tilsluttede sig Aabenraa-resolutionens forslag om en samlet afstemning i Nordslesvig (1. zone) og en separat, distriktsvis afstemning i Mellemslesvig (2. zone). Derimod var man imod en et fransk forslag om distriktsvis afstemning i en 3. zone, der dækkede området mellem 2. zones sydgrænse og en linje fra Slesvig til Tønning.

Læs mere:

<https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/genforeningen-1920>

Læs også gerne om de tyske Slesvig-Holstenske partiers holdning her:

<https://graenseforeningen.dk/om-graenselandet/leksikon/1919-opraab-fra-de-tyske-partier-i-slesvig-holsten-den-15-maj>

Når I skal fremlægge:

- I skal forklare for Kommissionen, hvem I er.
- I skal tydeligt forklare, hvad jeres løsningsforslag går ud på.
- I skal argumentere for, hvorfor det er den bedste løsning.
- I skal overbevise medlemmerne af Kommissionen om, at de skal vælge jeres løsning.
- Del opgaverne ud mellem jer i gruppen, så alle får sagt noget.
- Studér jeres kort, så I kender de områder, der tales om, og ved, hvor grænsen skal gå.

Kilde: https://da.wikipedia.org/wiki/Genforeningen_i_1920

Elevark 4: Afstemning

(Læses af alle eller fremlægges af læreren):

Afstemningen kom efter lange forhandlinger til at foregå i 2 zoner. Den øverste zone 1 skulle ses som en samlet afstemningszone, mens afstemninger i zone 2 skulle foregå kommunevist. Hvis en kommune i zone 2 opnåede et dansk flertal, ville den dog kun blive indlemmet i det danske rige, hvis den stødte op til zone 1 eller til en anden kommune mod nord, der ligeledes fik dansk flertal.

Afstemningerne foregik over to dage, nemlig den 10. februar 1920 og den 14. marts 1920

Foto: Rigsarkivet.

Den, der skulle stemme, fik en blå kuvert og gik herefter ind i stemmeboksen. Her var to stakke med tosprogede stemmesedler. Den stemmeberettigede puttede den ene seddel i kuverten, som herefter kom i stemmeboksen.

Afstemningsresultat:

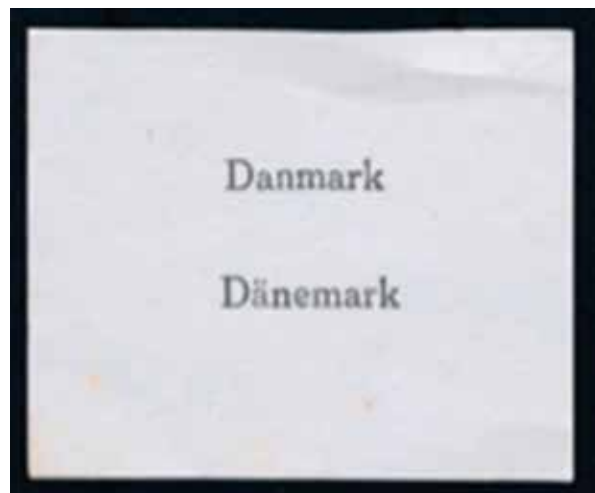
Afstemningen d. 10. februar zone 1:

Afstemningsresultatet gav et dansk flertal. Af 111.191 stemmeberettigede deltog 101.652 i afstemningen, svarende til en stemmeprocent på 91,5. For Danmark stemte 75.431 (74,9 %) medens 25.329 (25,1 %) stemte på Tyskland.

i henholdsvis 1. zone og 2. zone. Det var en stor dag. De politiske debatter og den symbolrige propaganda foregik lige indtil sidste øjeblik.

Gaderne var klædt med flag, og det summede af liv. Valgdeltagelsen var høj. 100.000 mænd og kvinder, svarende til 90% af de stemmeberettigede, afgav deres stemme i 1. zone. I 2. zone stemte 64.000 indbyggere svarende til ca. 80%.

Stemmesedler:

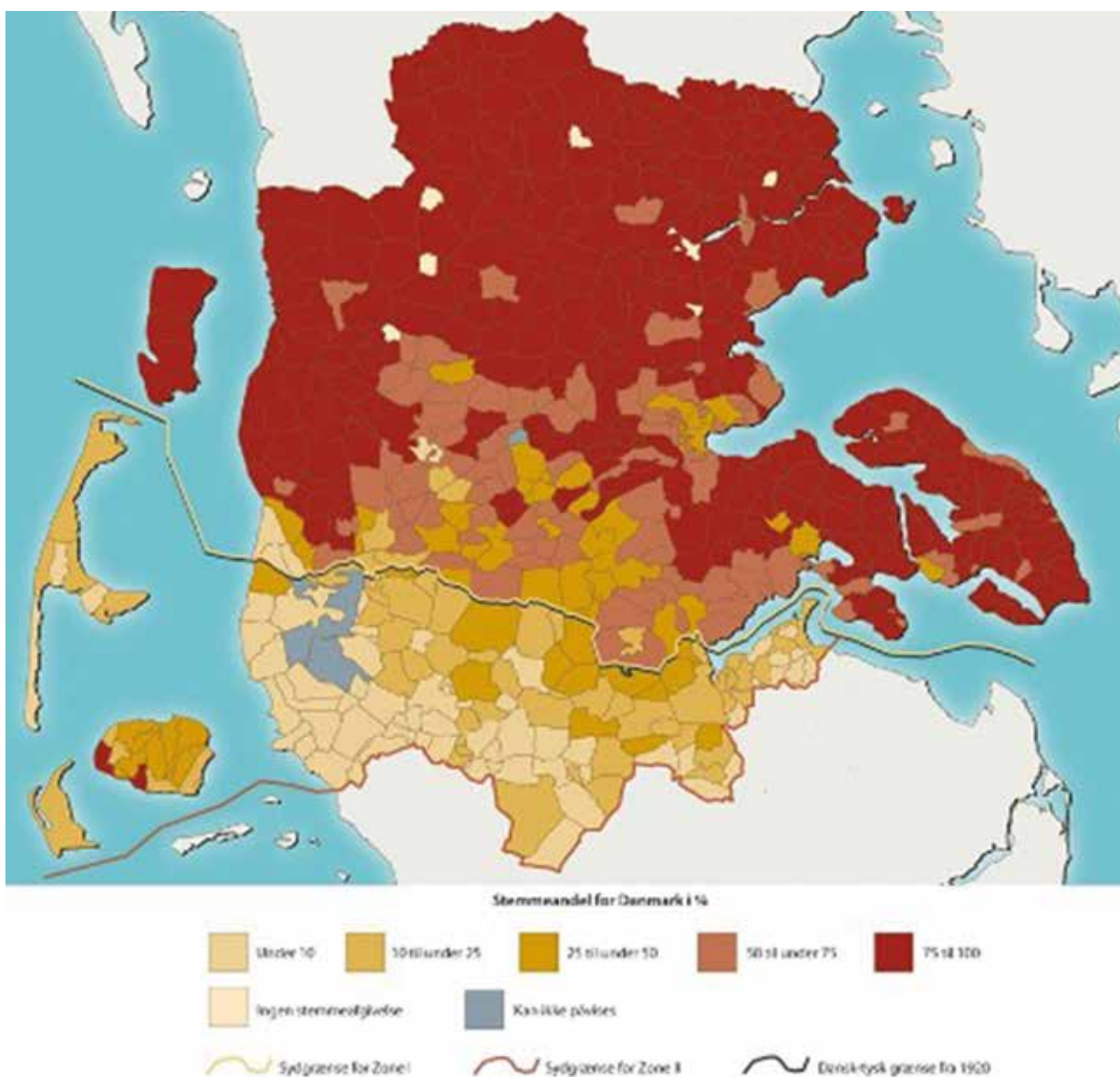

Der var faktisk tysk flertal i købstæderne Aabenraa, Tønder og Sønderborg samt flere landdistrikter. Haderslev var den eneste købstad med dansk flertal ved folkeafstemningen.

Afstemningen d. 14. marts zone 2:

I Zone 2 var der 70.854 stemmeberettigede, hvoraf 64.524 afgav deres stemme, svarende til en stemmeprocent på 91. Afstemningsresultatet i Zone 2 var et tysk flertal på ca. 80% i Flensborg og stort set alle sogne. Stemmetallene var 51.724 tyske stemmer og 12.800 danske stemmer. Der var ingen kommuner i zone 2, der fik dansk flertal.

Kort over resultat af afstemningen:

Afslutning:

Grænsen af 1920 er ikke perfekt demokratisk, men alligevel én af de mest demokratisk fastlagte grænser i verden. Og den er sjælden. I dag er tanken om at trække grænser ved folkeafstemning nemlig stort set opgivet.

Kilde: <https://historiekanon.dk/hoejdepunkter/genforeningen/>

<https://historiekanon.dk/hoejdepunkter/genforeningen/>

Elevark 5: Forsoning i Kristendommen

Kristendom

Skal man helt kort forklare, hvad kristendom er, kan man sige, at den er en treklang af *skabelse, syndefald og frelse*.

Lidt mere udfoldet betyder det, at kristendommen bl.a. bygger sin forståelse på en tolkning af udvalgte bibelske tekster. Heri kan man bl.a. læse, at det er Gud, der har skabt verden og som det ypperste menneskehed. Mennesket skabte Gud i sit eget billede og placerede det i Edens have, hvor det kunne leve trygt og ubekymret. Gud satte dog en enkelt begrænsning for menneskenes handlefrihed. De måtte ikke spise frugterne fra træet til kundskab om godt og ondt. Det forbud kunne menneskene imidlertid ikke nære sig for at overtræde, selvom de af Gud var blevet stillet i udsigt at blive dødelige, hvis de gjorde det.

Som straf for deres ugerning gjorde Gud Adam og Eva dødelige og smed dem derefter ud af Edens have, som han blokerede med engle med flammesværd, så Adam og Eva aldrig mere ville kunne komme derind og spise af Livets træ.

Ifølge den kristne forståelse af tilværelsen opdagede Adam og Eva hurtigt, at livet uden for Edens have var meget mere besværligt end inden for. Derfor fortrød de, hvad de havde gjort og ønskede at forsones sig med Gud, så de måske kunne komme tilbage til paradiset. Om det er helt rigtigt, er svært at afgøre, da Gud mange gange i løbet af Det gamle Testamente forsøger at indgå nye aftaler med menneskene, som hovedparten af dem ikke overholder.

Da Gud ifølge kristendommen kan defineres som kærlighed endte de mange aftalebud i Det gamle Testamente med, at Gud af kærlighed til sin ypperste skabning sendte sin søn Jesus til Jorden som et menneske for på den måde lettere i ord og handlinger at kunne vise

menneskene, hvordan de bedst kunne leve deres liv – nemlig i gensidig kærlighed. At leve sådan ville ifølge Jesus være at forsones sig med Gud og dermed være tilbage i Gudsriget, som Jesus kaldte paradiset. Og dermed ville mennesket være frelst.

Opgaver:

- Læs et eller to af de syv tekstuddrag fra Bibelen og notér alle de steder, hvor I mener, der står noget om forsoning.
- Diskutér, hvad Gud som kærlighed har med tilgivelse og forsoning at gøre.
- Diskutér det rimelige, det gode og det realistiske i kristendommens budskab om, at man skal tilgive andres forkerte handlinger, og at man endda skal elske sine fjender. Hvad betyder dette for mulighederne for at forsones sig?
- Diskutér, hvad det betyder for menneskers muligheder for at forsones sig med hinanden, at Gud ifølge Bibelen lod sin søn gå i døden for at frelse mennesket, selvom det var dem, der havde vendt ham ryggen, og lod Jesus sige, at Gud skulle tilgive dem, der korsfæstede ham, fordi de ikke vidste, hvad de gjorde.

Guds kærlighed og menneskers indbyrdes kærlighed

(Johannes' første brev, kapitel 4, vers 7-21)

Kære brødre og søstre, lad os elske hinanden, for kærligheden kommer fra Gud. Enhver, der elsker, har Gud til far og ved, hvem han er. Enhver, der ikke elsker, kender ikke Gud, for Gud er kærlighed. Guds kærlighed blev synlig, da han sendte sin eneste søn ind i verden, for at vi kunne få nyt liv gennem ham. Kærligheden består ikke i, at vi har elsket Gud, men i at han har elsket os. Han sendte sin søn og lod ham dø, for at vi kan få tilgivelse for det, vi har gjort forkert.

Kære venner, når Gud elskede os så højt, så har vi også pligt til at elske hinanden. Der er aldrig nogen, der har set Gud, men hvis vi elsker hinanden, så er Gud i os, og hans kærlighed har nået sit mål.

Vi ved, at han er i os, og vi er i ham, fordi han har givet os Helligånden. Gud har sendt sin søn til verden for at frelse den. Det har vi selv set, og derfor kan vi bekræfte det. Vis vi står frem og siger, at Jesus er Guds søn, er Gud i os og vi i ham. I forstår Guds kærlighed og tror på, at han elsker os.

Gud er kærlighed, og den, der lever i kærligheden, er i Gud, ligesom Gud er i ham. Kærligheden har nået sit mål, når vi roligt kan stå foran Gud på dommens dag, fordi vi har levet her i verden på samme måde, som Kristus gjorde. Der findes ikke frygt i kærligheden, tværtimod. Ægte kærlighed jager frygten væk. Frygt hænger sammen med straf, og hos dem, der lever i frygt, har kærligheden ikke nået sit mål. Vi elsker hinanden, fordi han elskede os først. Men hvis man siger, at man elsker Gud og alligevel hader de andre i menigheden, så lyver man. Den, der ikke elsker de andre, som han jo kan se, kan heller ikke elske Gud, som han aldrig har set. Det er Jesus, der siger, at den, der elsker Gud, også skal elske de andre i menigheden.

Det største bud i loven

(Matthæusevangeliet, kapitel 22, vers 34-40)
 Farisæerne hørte, at han havde lukket munden på saddukæerne, og de samlede sig om ham. En af dem, der underviste i loven, udfordrede ham. "Rabbi, hvad er det vigtigste bud i den lov, som Gud har givet Moses?" spurgte han. "Du skal elske Gud af hele dit hjerte, hele din sjæl og med hele din forstand," svarede Jesus. "Det er det første og vigtigste bud. Men der er et andet bud, der er lige så vigtigt: Du skal elske andre på samme måde, som du elsker dig selv. De to bud er grundlaget for både loven og profetbøgerne."

Kvinden grebet i ægteskabsbrud

(Johannesevangeliet, kapitel 8, vers 1-11)
 Jesus tog ud til Oliebjerget, og om morgenen kom han tilbage til templet. Folk kom hen til ham, og han satte sig ned og begyndte at undervise dem. De skriftkloge og farisæerne kom med en kvinde, der var blevet taget i utroskab, og de stillede hende ind midt i forsamlingen. "Rabbi," sagde de. "Kvinden her er taget på fersk gerning sammen med en anden mand, og i den lov, Gud har givet Moses, står der, at den slags kvinder skal stenes. Hvad siger du til det?" De stillede spørgsmålet for at få Jesus til at sige noget, de kunne anklage ham for, men han bøjede sig bare forover og gav sig til at skrive med en finger i sandet. Da de blev ved med at spørge ham, rettede han sig op og sagde: "Den af jer, der aldrig selv har gjort noget forkert, kan jo kaste den første sten."

Og så bøjede han sig igen frem og skrev i sandet. Da de hørte det, forsvandt de én efter én, de ældste først, og til sidst var Jesus alene tilbage med kvinden.

"Hvor blev de andre af?" spurgte Jesus og rettede sig op. "Var der ingen, der dømte dig?" "Nej, Herre," svarede kvinden. "Det gør jeg heller ikke," sagde Jesus. "Du kan gå, men fremover skal du lade være med at gøre noget forkert."

Om fjendekærlighed

(Matthæusevangeliet, kapitel 5, vers 43-48)
 I ved, at der står: 'I skal elske hinanden og hade jeres fjender.' Men jeg siger til jer: Elsk jeres fjender, og bed for dem, der forfølger jer. Sådan bliver I børn af jeres far i himlen. Han lader solen skinne både på de onde og de gode, og han lader det regne både på dem, der gør det, Gud vil have, og på dem, der ikke gør det. Tror I, Gud vil belønne jer, hvis I kun elsker dem, der elsker jer? Det gør skatteopkræverne, der samarbejder med romerne, vel også? Hvis I kun hilser på jeres egne landsmænd, er der så noget særligt ved det? Det gør alle andre folk jo også. I skal være uden forbehold i alt, hvad I gør, ligesom jeres far i himlen.

Om at dømme andre

(Matthæusevangeliet, kapitel 7, vers 1-5)

I må ikke være fordømmende over for andre, for hvis I er det, bliver I selv dømt. Den dom, I fælder over andre, vil blive fældet over jer selv. Den målestok, I bruger, vil I selv blive målt med. Hvorfor ser du splinten i din vens øje, men overser bjælken i dit eget? Hvordan kan du sige til ham: "Skal jeg fjerne splinten fra dit øje?" mens du stadig har en bjælke i dit eget? Din hykler! Først må du fjerne bjælken fra dit eget øje, så du kan se klart nok til at fjerne splinten hos din ven."

Lignelsen om den gældbundne tjener

(Matthæusevangeliet, kap. 18, v. 21-35)

Peter spurgte Jesus: "Herre, hvor mange gange skal jeg tilgive en, der gør noget forkert imod mig? Syv gange?" "Nej, ikke syv gange, men 77 gange," svarede Jesus. "Lad mig fortælle en historie om, hvordan det er i Guds kongerige. En konge gjorde regnskabet op med sine slaver. Man førte en slave hen til ham, der skyldte 10.000 talenter, en kæmpe stor sum penge. Han havde ikke noget at betale med, og derfor gav kongen ordre til, at han skulle sælges med kone og børn og alt, hvad han ejede, så gælden kunne blive betalt tilbage. Slaven kastede sig ned på knæ og bøn-faldt kongen: 'Giv mig lidt tid, så skal jeg nok få det betalt.' Kongen fik ondt af slaven, eftergav ham hele gælden og lod ham gå. Udenfor mødte slaven en af de andre slaver, der skyldte ham et mindre beløb på 100 denarer. Han greb fat i ham, tog kvælertag på ham og sagde: 'Betalt, hvad du skylder!' Den anden slave kastede sig på knæ for ham. 'Giv mig lidt tid, så skal jeg nok få det betalt,' bad han. Men det ville slaven ikke. I stedet sørgede han for, at den anden kom i fængsel, indtil gælden var betalt. De andre slaver havde set alt, hvad der var sket. De blev oprørte og gik til kongen og fortalte det hele. Så kaldte kongen på slaven. Han var vred og sagde til ham: 'Du er et ondt menneske. Jeg eftergav dig hele din gæld, da du bad mig om det.

Burde du ikke have vist din medslave den samme forståelse?' Og kongen overgav slaven til sine mænd, så de kunne torturere ham, indtil hele gælden var betalt. Sådan vil min far i himlen også behandle jer, hvis I ikke tilgiver hinanden af et ærligt hjerte."

Korsfæstelsen

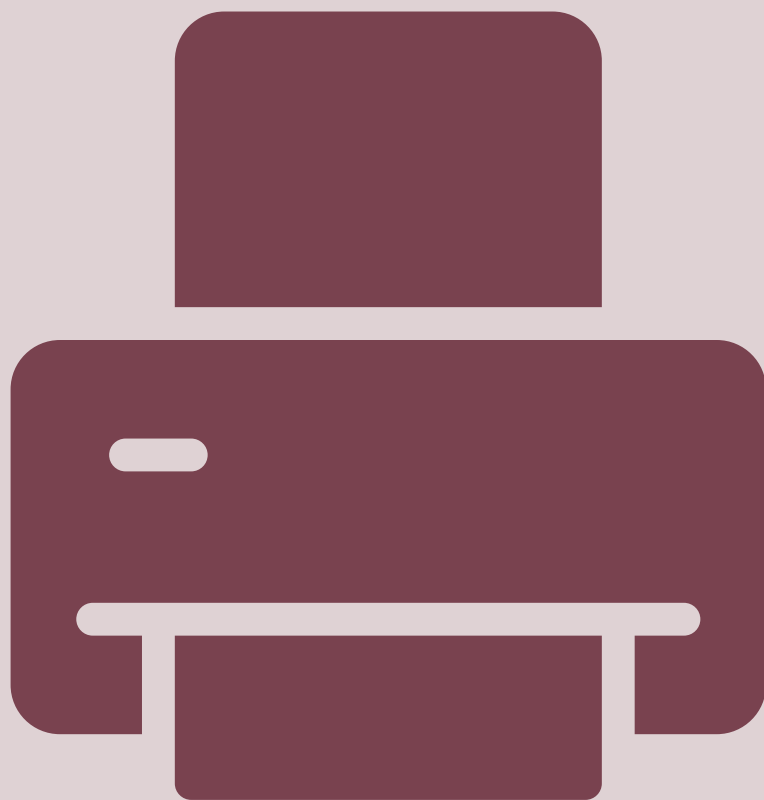
(Lukasevangeliet, kapitel 23, vers 26-38)

Så førte de Jesus afsted. Undervejs greb de fat i Simon fra Kyrene, der kom forbi på vej hjem fra marken. De løftede Jesus' kors op på ryggen af ham, så han kunne gå bagefter og bære det. Mange mennesker fulgte efter, blandt dem mange kvinder, der gik og græd over ham. Jesus vendte sig om og sagde til dem: "Jerusalems kvinder, I skal ikke græde over mig. Græd hellere over jer selv og jeres børn. Der kommer en tid, hvor I vil sige: 'Gid vi var barnløse og aldrig havde født eller ammet.' I vil bede bjergene om at styrte sammen over jer og højene om at skjule jer. For hvis man behandler det friske træ sådan her, hvad vil man så ikke gøre ved det visne?" To forbrydere blev ført afsted sammen med Jesus for at blive henrettet. Og da de kom til det sted, der hedder Kraniepladsen, hængte soldaterne Jesus op på korset. De to forbrydere blev også sømmet fast på hver sit kors, den ene til højre for ham og den anden til venstre. "Far, tilgiv dem. De ved ikke, hvad de gør," sagde Jesus. Så trak soldaterne lod om hans tøj og delte det imellem sig. Folk stod og så til, mens lederne fra Rådet hånede ham. De sagde: "Andre har han reddet, lad ham nu redde sig selv, hvis han da virkelig er den Messias, som Gud har udvalgt." Soldaterne kom også hen og gjorde nar ad ham. De rakte sur vin op til ham og sagde: "Hvis du er jødernes konge, så red dig selv! På indskriften over ham stod der nemlig: "Han er jødernes konge".

Alle de bibelske tekster er fra oversættelsen: Bibelen 2020 og velvilligt stillet til rådighed af Det Danske Bibelselskab.

Kopiark

Kopiark 3: En god valgplakat

Skriv de elementer der skal være i en god plakat for at den overbeviser beskueren bedst muligt.

Teksten skal være:

Billedet skal være:

Farverne skal være:

Andet (fx symboler):

Kopiark 4: Stemmesedler

Aabenraa resolutionen

Dannevirke resolutionen

Flensborg resolutionen

Kopiark 5: Eftertiden og forsoning

I et demokrati bestemmer flertallet, men man skal helst også tage hensyn til mindretallet. Begge dele kom til at ske i det dansk-tyske grænseland i 1920. Danmark og Tyskland fik en ny grænse efter en folkeafstemning, hvor flertallet kom til at bestemme, hvor grænsen skulle gå. På begge sider af den nye grænse var der imidlertid folk, der havde været i mindretal ved afstemningen og havde stemt for det andet land. De fik ikke den grænse, de gerne ville. De skulle forsones sig med det folk, der levede omkring dem.

Gruppearbejde:

Afstemningen er slut og I er som danskere endt med at bo 10 km syd for den dansk-tyske grænse og skal nu være en del af Tyskland.

Hvilke følelser har I?

Hvad vil I gøre for at have det godt i fremtiden?

Hvad skal den tyske stat gøre for at det danske mindretal har det godt i Tyskland?

Hvad tror I, der var sket, hvis Danmark var blevet tildelt områderne helt til Ejderen, som Dannevirkebevægelsen gerne ville have?

Supplerende tekster

H.P. Hanssens tale:

Efter at Vælgerforeningen for Nordslesvig den 17. november var blevet enige om indholdet, holdt H.P. Hanssen en berømt tale fra Folkehjems balkon, hvor han over for 3.000 fremmødte sønderjyder gav forhåbningen om en snarlig Genforening med Danmark konkret indhold.

Denne resolution, der i høj grad var udformet af H.P. Hanssen, fik afgørende betydning for de efterfølgende forhandlinger og begivenheder.

"Jeg holder paa, at vi først skal fastsætte Nordslesvigs Sydgrænse, der som fremtidig Landgrænse maa opfylde visse geografiske Krav. Denne Grænse drager jeg fra Sydpynten af Als ind ad Flensborg Fjord til Kobbermøllebugten. Derfra med Vandløbet op ad Krusaadalen i en Bue til Padborg Station, som bliver Grænsestation, og ved Ombygning maa lægges saaledes, at den ligesom Hvidding Station dækker Grænsen. Fra Padborg løber Grænsen søndenom Frøslev og derfra i nordvestlig Retning op til Skelbækken, som den følger til Sønderaaen, videre med Vidaaen til den sidste skarpe Drejning mod Nord. Derfra gaar den lige vestpaa ud til Vesterhavet og op om Nordpynten af Sild.

Naar denne Grænse er godkendt som Nordslesvigs Sydgrænse, danner Nordslesvig en Helhed, som stemmer under et med Ja eller Nej, og dermed bestemmer, om Nordslesvig skal afstaas til Danmark eller blive ved Tyskland. Det er efter min mening et klart Standpunkt, som baade

er i god Overensstemmelse med det Krav, vi hidtil har stillet, og med Tidens stærke Løsen: Retfærdighed paa Grundlag af Folkenes Selvbestemmelsesret!

Opnaar vi denne Grænse, har vi paa Løgumklostereggen, i Slogsherred og i Byerne, særlig i Tønder By, en Del Tyskere indenfor Rigets Grænser, men dog ikke mere end at vi vil kunne opsuge det i løbet af et Par Menneskealdre. Faar vi derimod Flensborg By med, er det ufordøjeligt, og vi maa da regne med et varigt tysk Sprogområde indenfor Rigets Grænse, som gør hele vor nationale Fremtid utryg. Dertil kommer yderligere, at hvis Flensborg skal stemme med det øvrige Nordslesvig, vil det med sine over 65.000 Indbyggere trykke det danske Flertal meget stærkt ned, ja muligvis endog, da meget tyder paa, at Socialdemokraterne vil stemme tysk, kunne forvandle det til et Mindretal. Det gælder derfor om, at vi er vort Ansvar bevidst og ikke mister vort klare Omdømme, at vi ikke i det afgørende Øjeblik lader os lede vild af Følelser og Stemninger, som vi alle nærer, men som, hvor berettigede de end er i og for sig, dog er Lygtemænd i Politiken. Ansvar et overfor vore Børn og Børnebørn, overfor den nordslesvigske Befolkning, overfor vort Folk og Fædreland maa her baandlægge vore Følelser, saa de ikke fører os paa Vildspor."

<https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/hp-hanssens-betaenkning-til-vaelgerforeningen-om-nordslesvigs-sydgraense-9-november-1918>

Baggrundsviden til læreren

Baggrundsviden til læreren:

Læs fx oversigtsartiklerne:

- <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/genforeningen-1920/>
- <https://graenseforeningen.dk/om-graense-landet/leksikon/genforeningen>

Gå evt. mere i dybden ved at læse:

- <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/folkenes-selvbestemmelsesret-og-det-slesvigske-spoergsmaal-1918-1920/>
- <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/genforeningen-1920-historiepolitik-og-erindring>
- <https://graenseforeningen.dk/om-graenselandet/leksikon/genforeningen-med-links-til-kilder>

Om bevægelse i undervisningen

I dag skelner vi groft sagt mellem to former for bevægelse i skolen. Den ene handler om fysisk aktivitet, hvor pulsen kommer op og eleverne får sved på panden i længere tid – gerne hver dag. De positive resultater på læring, trivsel og sundhed på denne tilgang er velfunderede, men systematisk fysisk aktivitet er svær at implementere i den nuværende skole, da skolen ikke har rammer, vilkår og motivation til at udfylde denne tilgang. Den anden tilgang er bevægelse i undervisningen, hvor kropslig sansning og bevægelse så vidt muligt understøtter det faglige indhold. Denne tilgang anses som mere meningsfuld i det pædagogiske univers og den er i princippet heller ikke ny. Der har altid været

undervisning, hvor kroppen har været en vigtig del af læringen. Fra mesterlære til specialpædagogik ses en meget bevidst inddragelse af kroppen som en vej til læring og det giver grundlæggende rigtig god mening. Kroppen er en vigtig del af vores sanseorgan og er i konstant kontakt med vores omgivelser og danner grundlag for vores forståelse af omverdenen. Dermed bliver det også naturligt, at når man skal forstå og når man skal huske, er kroppen et vigtigt redskab. Det vi kan udtrykke eller vise med kroppen føles mere meningsfuldt og det vi gør med kroppen, husker vi bedre. Potentialet i bevægelse i undervisningen rækker ud over læringsprocesser, da sociale og mentale processer også påvirkes positivt. Videnskabsteoretisk står man på felter som embodied cognition/learning, kropsfænomenologi og æstetiske læreprocesser. Der er en substantiel og stadig voksende mængde forskning og litteratur på området, da potentialet i bevægelse i skole og undervisning har opnået global interesse.

Forslag til videre læsning:

- > Aabenhus et al. (2021) *Bevægelsens betydning – En inspirationsbog til fagligt relateret bevægelse i skolens undervisning*. Fjordager ISBN: 978-87-970700-7-9
- > Madsen, K. L. & Aggerholm, K. (2020). "Den følelse kan jeg ikke skabe, hvis jeg bare står og fortæller" – Lærernes erfaringer med en handlingsorienteret tilgang til bevægelse i folkeskolen. *Forskning og forandring*, 3(1), 132–152. <https://doi.org/10.23865/fof.v3.2096>

Litteraturhenvisninger

I dette forløb er der udelukkende gjort brug af litteratur fra historiske hjemmesider.

Disse er:

- ▶ Danmarkshistorien.dk <https://danmarkshistorien.dk/>
- ▶ Historiekanon.dk <https://historiekanon.dk/>
- ▶ Grænseforeningen.dk – især <https://graenseforeningen.dk/om-graenselandet/leksikon>
- ▶ Grænsesti.dk <https://xn--grnsesti-k0a.dk/>
- ▶ Politikenhistorie.dk <https://politikenhistorie.dk>
- ▶ Kilderne.dk <https://kilderne.dk/>
- ▶ KUM.dk <https://kum.dk/kulturomraader/det-dansk-tyske-graenseland>

Efterskrift

Dette forløb er udviklet i et samarbejdsprojekt mellem Folkekirkens Skoletjeneste og Læreruddannelsen på Københavns Professionshøjskole. Målet med projektet har været at udvikle undervisningsforløb til mellemtrin og udskoling i de humanistiske fag med fokus på kropslig bevægelse og sansning, der understøtter det faglige indhold. Alle forløb tager udgangspunkt i fagenes kompetencemål.

Alle forløb har været afprøvet flere gange i folkeskolen. Projektgruppen har observeret undervisningen og lærere og elever har givet værdifuld feedback for at understøtte forløbenes løbende tilpasning. Succeskriterierne har været at forløbene skulle være anvendelige for lærerne og skabe motivation for deltagelse og læring hos eleverne.

Der er i alt blevet udviklet 6 undervisningsforløb til 6-8. kl. i fagene dansk, kristendom og historie, samt tværfaglige forløb mellem disse fag. Forløbene ligger alle gratis til rådighed på Materialedatabasen.

Udover dette forløb findes:

- Dansk (6.-7. klasse): Kilde, krop og billede i TV-nyheden – om nyheder
- Historie (8. klasse): Hvad er værd at kæmpe for – om oprør
- Kristendom (8.-9. klasse): Når noget sætter sig i kroppen – om forsoning
- Dansk-kristendom (6.-7. klasse): Mellem søskende – om søskendeforhold
- Historie-dansk (6.-7. klasse): Hvorfor drikker Jeppe – om stændertiden og Holberg

Projektet er støttet af Børne- og Undervisningsministeriet.

Dette forløbs primære forfattere er:

Jesper Sandfeld (Projektleder) – Københavns Professionshøjskole

Inge Regnarsson – Københavns Professionshøjskole

Arbejdsgruppe:

Mie Keinecke – Folkekirkens Skoletjeneste

John Rydahl – Folkekirkens Skoletjeneste

Mikkeline Hoffmeyer – Københavns Professionshøjskole

Nikolai Toft – Københavns Professionshøjskole

Jimmy Harder – Københavns Professionshøjskole

Dette forløb handler om kroppliggørelse af fagligt indhold. Forløbet tager fat i begrebet grænsedragning med udgangspunkt i Genforeningen i 1920. Forskellige bevægelsesaktiviteter er indlagt i forløbet til at understøtte erkendelse af de centrale begreber. I forløbet skal eleverne lave en tidslinje fra 1849 og frem til genforeningen ved at læse små tekster om krigene der flyttede grænsen helt op til Kongeåen. Efterfølgende laves et lille rollespil, hvor eleverne på et fiktivt landkort (fx i skolegården) redegør for 4 grupperingers holdninger og ønsker til grænsedragningen. Forskellige øvelser kan anvendes til at illustrere, hvordan det er at leve i en anden kultur (efter 1864) og være adskilt fra dem, man plejer at være sammen med.

I materialet indgår:

- Introduktion
- Forløbsbeskrivelse
- Lærervejledning
- Elevark og kopiark

Forløbet er udviklet i samarbejde mellem Folkekirkens Skoletjeneste og læreruddannelsen på Københavns Professionshøjskole. Udviklingen af forløbet er støttet af Børne- og Undervisningsministeriet.